

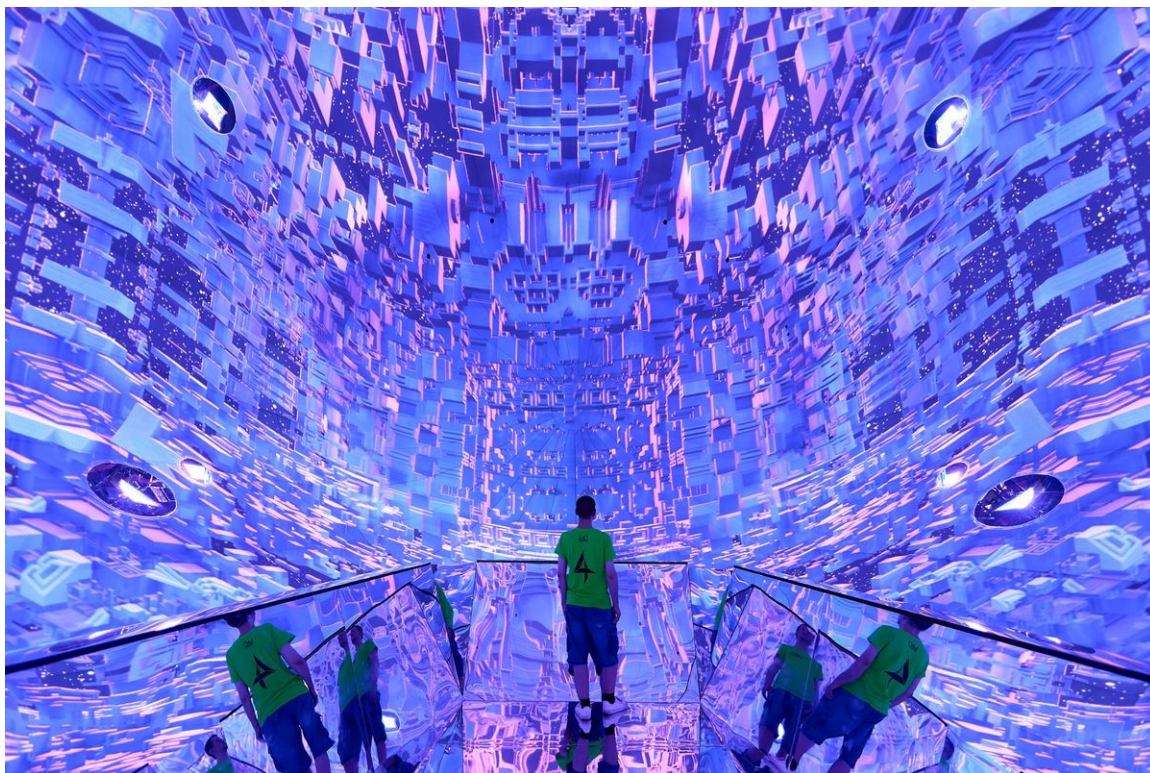
Hogyan gabalyítsuk pókhálóba az univerzumot? – Budapest egyik legizgalmasabb kiállításán még az eső is felfelé esik

Sőt, fenti kérdésre is közel megnyugtató választ kap, aki ellátogat a Light Art Museum (LAM) új tárlatára. A More Than Human azzal játszik, ami ma már talán nem is olyan távoli valóság: mi jön vagy jöhet az emberközpontú világ után.

Farkas Anita

Óriási, kékeszöld fénygolyó előtt állunk, a folyamatos mozgás vagy még inkább pulzálás egyszerre nagyon vonzó és nagyon zavarba ejtő, egy kolléganővel azt találgatjuk, gömb-e ez egyáltalán itt előttünk, vagy csak az agyunk csap be minket a szemünkön keresztül. Közben felettünk is mintha állandó mozgásban lenne a tér, lágyan borul ránk a színes prizmákat idéző, nem kevésbé mozgékony léghajóboltozat, aminek - bár ezt akkor még nem sejtjük - nemsokára a közepében találjuk magunkat.

Vicsek Viktor & Rodrigo Guzman: Saeculum, 2025 (Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest)

Ahogy az sem gondoljuk, hogy az egykori Hold utcai piac helyén megvalósult LAM kínálta különleges világ tényleg pár perc alatt képes ledönteni két jellemző előítélet, miszerint a múzeumlátogatás egyenlő a dögunalommal, illetve hogy a kortárs képzőművészet csupa értelmetlenség meg lila ködös önmegvalósítás. Mindezt ráadásul úgy teszi, hogy a művészek, köztük magyarok is, látványos installációi, vetítései és immerzív, azaz minden érzékszervünkre egy időben ható alkotásai egyszerre visznek minket, látogatókat a múltba és a jövőbe.

A sci-fi-regények és -mozik kulisszáit idéző, erősen elgondolkodtató utazás az evolúció kezdetétől az ember utáni létformák lehetséges variációiig, a parányi szervezetektől a bolygóközi méretekig, a biológia törvényszerűségeitől a mesterséges intelligencia megjelenéséig tart.

A többnyire a tudomány és művészet metszéspontjában született munkák közül, éppen az alaki-tartalmi sokrétűségük és radikális különbözőségeik miatt, nehéz csupán néhányat kiemelni ajánló gyanánt. A legmeghökkenőbbek azonban kétségtelenül azok, amelyek az élet definícióját kvázi kibővítve hibrid együttműködéseket képzelnek el élőlények és mesterséges entitások között.

Andrea Shin Ling az idei Velencei Építészeti Biennálén hatalmas sikerrel debütált installációjának egy része, ennek egy változata látható most Budapesten is. (Fotó: Facebook)

Ilyen Andrea Shin Ling az idei Velencei Építészeti Biennálén hatalmas sikerrel debütált installációja, amely az ősi cianobaktériumokkal, a Föld oxigénjét nagyjából 2,5 milliárd évvel ezelőtt létrehozó organizmusokkal működik együtt az üvegházhatás leküzdésében aktívan részt vevő struktúrák építésében. A LAM-ban most látható, kifejezetten a múzeum terére tervezett *Living Studies, Picoplanktonics* című egység ennek a grandiózus műnek a kisebb, de semmiképpen nem jelentéktelenebb testvére. Lényegében több zárt akváriumszerű dobozról van szó,

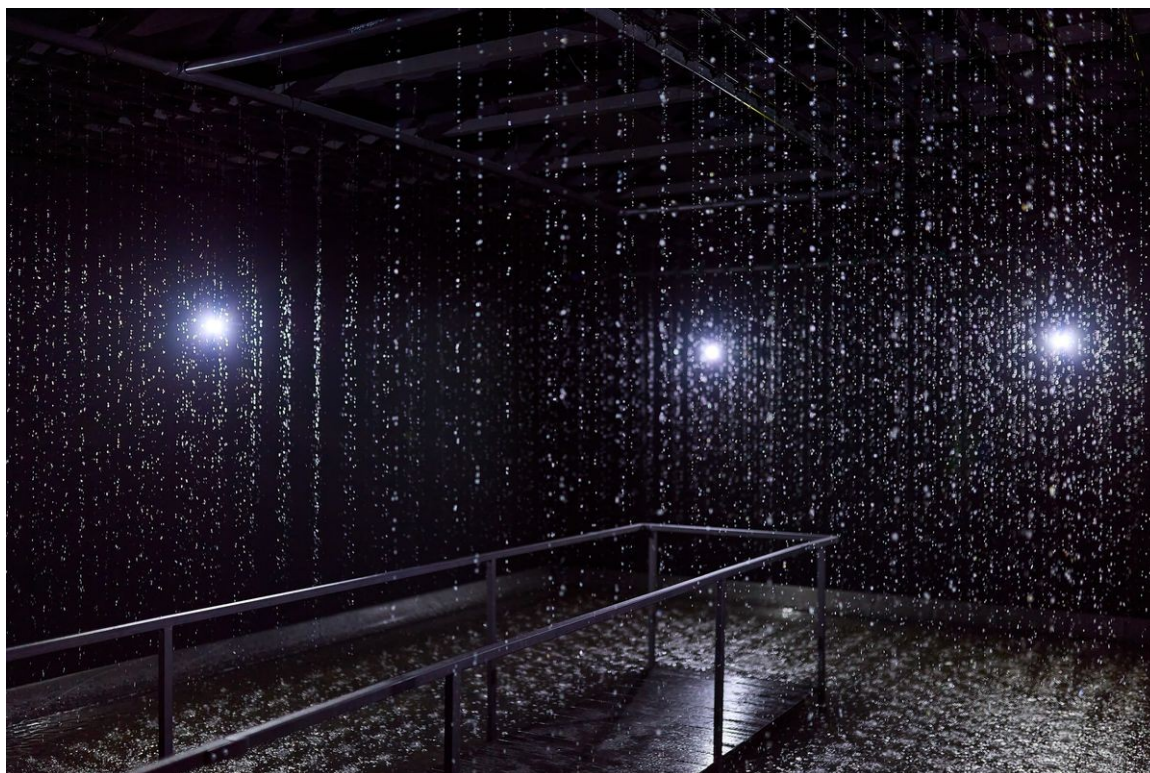
az ezekben elhelyezett 3D-nyomtatott elemek tartalmazzák az említett cianobaktériumokat,

amelyek a légkör szén-dioxidjából táplálkozva oxigént és a szerkezetet megőrző, sőt tovább erősítő, növelő ásványi anyagokat termelnek, természetből erőforrások felhasználása nélkül. Most akkor tulajdonképpen mi ez? - teheti fel a kérdést az ember. Halott műtárgy vagy élő szervezet? Borzongató jövőkép vagy a megoldás felé vezető hosszú út első lépése?

Hogy inkább az utóbbira szavaznánk, talán az is az oka, hogy a *More Than Human* minden fantasztikuma ellenére sem rémisztgetni akar a sötét, ember szétdúlta vagy akár az ember nélküli sivár bolygó képével, pláne nem az ökoszorongást növelni bárkiben. A legjobb példa erre a japán Yasuhiro Chida *A pillanat tere* című, meditatív installációja, amely az idő - mint

ember alkotta fogalom - megállítására vagy ha úgy tetszik, térré alakítására tesz kísérletet. A vég nélkül zuhogó esőt átszelő fénypáncsok révén a lendület megtörik, így a cseppek vagy állni, vagy felfelé mozogni látszanak -

középre helyezkedve, a kis hídon egy pillanatra felsejlik az örökkévalóság.

Yasuhiro Chida: A pillanat tere, 2002–2025 ((Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest)

„Kivételesen büszke vagyok arra, hogy negyedik kiállításunk nem csupán rendkívül friss és látványos, de témafelvetésében, méretében, sőt a bemutatott művészek névsorát tekintve is megállná a helyét a világ bármely művészeti csúcsintézményében” - fogalmazott a megnyitón Vida Szabolcs, a LAM művészeti igazgatója.

Teljes joggal, hiszen a More Than Human tárlaton a látogatók több valóban világhírű művész alkotásával is találkozhatnak. Így a különböző természeti elemeket előszeretettel „használó” izlandi-dán Ólafur Elíasson színes üvegkorongokból álló együttesével, amely magát az észlelés folyamatát alakítja át, felfedve, hogy a valóság megértése hogyan változik a mozgás és az érzéki tapasztalat révén.

A többek között az építészetből, űrkutatásból, a tudományos-fantasztikus irodalomból, a biológiából és a geometriából is ihletet merítő Tomás Saraceno lézersugárral pásztázza a bonyolult pókhálórendszer rejtett architektúráját, és ezeket a törékeny, mégis ellenálló struktúrákat a fenntartható együttélés modelljeként értelmezi. Az immerzív vetítés

történetének meghatározó alakjai ugyancsak bekerültek a bemutatott anyagba; Anthony McCall egyik klasszikus korai munkája mellett Otto Piene 1966-ban készült installációja is látható, amellyel felszámolta a hagyományos vetítési formák kereteit.

Ólafur Eliasson: Üdvözlöd tükröződve, 2003 (Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest)

A több mint 2000 négyzetméteres tárlatot pedig egy különösen tanulságos, tizenhat perces vetítés zárja. Jennifer Allora és Guillermo Calzadilla olyan veszélyeztetett Puerto Ricó-i papagájok panaszait hangosítja ki, amelyek az amerikai SETI-program miatt kerültek a kihalás szélére. Azaz a Fermi-paradoxonra is reflektálva mutat rá egy másik paradoxonra: a Földön kívüli intelligenciák keresése közben pont a minden mindennel összefügg elve alapján mindannyiunkat megtartó földi életek védelméről feledkezünk el.

Bencsik Barnabás, a More Than Human társkurátora így összegezte mindezt:

„Az itt látható anyag az esztétikai és érzéki élmények mellett elgondolkodtató alternatívákat is kínál azzal a haszonelvű, antropocentrikus felfogással szemben, amely a rendszerváltás óta a kelet-európai társadalmak fejlődését is formálta, és amely ma – a klímaváltozás, a természeti környezet globális elszennyeződése és a biodiverzitás veszélyes mértékű csökkenése miatt – sürgős újrarendelkezésre szorul.

A budapesti bemutató így egyszerre lokális és globális jelentőségű kulturális eseménnyé válhat.”

És, tette még hozzá, a More Than Human olyan témákat jár körbe, amelyek a kiterjesztett és egyre sokrétűbb tudatosság fontosságára hívják fel a figyelmet. Arra inspirál, hogy lépjünk túl a kívülálló pozícióján, és a valódi együttműködés és a megértő odafigyelés határozza meg az élethez és világhoz való viszonyulásunkat.

fuse*: Mimikri, 2025 (Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest)

*More Than Human. A budapesti Light Art Museum kiállítása (1054 Budapest, Hold utca 13.).
Kurátorok: Bencsik Barnabás, Szalai Borbála. A tárlat 2026 nyaráig látogatható.*

Nyitókép: Mat Collishaw: AΩ, 2016 (Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest)